

Горбатюк М.А.,
Березнівський лісовий коледж.
Науковий керівник – Крупка Я.Д.,
д.е.н., професор,
Тернопільський національний економічний університет

ДОХОДИ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

Розвиток ринкової економіки потребує від деревообробних підприємств економічно обгрунтованого підходу до планування своєї операційної діяльності, до визначення стратегії збільшення доходів, аналізу і оцінки отриманих результатів. Однією з найголовніших складових стратегії фінансової політики є політика максимізації дохідності.

Формування доходу операційної діяльності у розмірах, необхідних для покриття поточних витрат, сплати податків і отримання прибутку є необхідною умовою функціонування деревообробних підприємств.

Важливе значення для здійснення фінансового менеджменту має науково обгрунтована класифікація доходів, яка має відповідати вимогам зручності використання. Рационально розроблена класифікація дасть змогу вирішити поставлені завдання деревообробних підприємств в ринкових умовах.

Досліджуючи сутність та класифікацію доходів, можна зробити висновок про відсутність єдності поглядів провідних вітчизняних та зарубіжних економістів щодо цього питання. Пропозиції щодо теоретичного та практичного вирішення висвітлені у наукових працях М.Т.Білухи, Ф.Ф.Бутинця, І.А.Бланка, С.Ф.Голова, В.А.Дерія, З.В.Задорожного, Л.В.Нападовської, Я.Д.Крупки, В.О.Ластовецького, Б.М.Литвина, Л.В.Нападовської, С.О.Ніколаєвої, В.Ф.Палія, М.С.Пушкаря, В.В.Сопка, Н.П.Тарнавської та ін. Слід зазначити, що категорія доходу є однією з найскладніших в економічній науці. Вона є предметом широких дискусій, що обумовлює необхідність її поглиблення і уточнення.

Категорія „дохід” широко використовується як у вітчизняній, так і зарубіжній економічній і нормативно-правовій літературі.

В „Економічній енциклопедії”, за редакцією С.В.Мочерного поняття „дохід” розглядають у двох аспектах. Згідно з першим дохід характеризують як різницю між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і вартістю матеріальних витрат на виробництво та збут продукції. За другим аспектом, поняття „дохід” визначається як „...гроші або матеріальні цінності, отримані від виробничої, комерційної, посередницької чи іншої діяльності (виручка)” [1, с.363].

На думку М.С. Пушкаря, „дохід”, як економічна категорія означає „...потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких по факторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента” [2, с.389].

В.В.Сопко характеризує дохід „як валовий приплив (надходження) економічної вигоди протягом звітного періоду, який виникає у процесі звичайної діяльності підприємства ” [3, с 403].

В свою чергу, Н.П. Тарнавська розглядає дохід як „гроші або матеріальні цінності, одержані від виробничої, комерційної, посередницької чи іншої діяльності особою, підприємством чи країною протягом певного проміжку часу ” [4, с.436]

В.А.Дерій дає таке роз'яснення: „ Доходом слід вважати економічну категорію, що означає одержання підприємством певних активів (грошей, матеріальних ресурсів) чи зменшення сум зобов'язань, які спонукають до збільшення сум власного капіталу (за мінусом збільшення сум капіталу з внесків власників або учасників)” [5, с.28]

Отже, можемо зробити висновок, що немає єдиного підходу до трактування поняття „дохід”, що зумовлює необхідність розглянути порядок формування доходу операційної діяльності деревообробних підприємств.

Особливості формування доходу деревообробних підприємств безпосередньо визначаються характером їх господарської діяльності. Розглядаючи механізм формування операційного доходу цих підприємств, вважаємо, що порядок формування, складові елементи та розмір доходу залежать від низки внутрішніх та зовнішніх факторів.

Внутрішні фактори поділяються на виробничі та поза виробничі. Виробничі фактори (засоби праці, предмети праці, трудові ресурси) є не тільки чинниками формування доходу, але одночасно служать основою для визначення пошуку резервів його підвищення.

Реалізаційні доходи деревообробних підприємств в значній мірі залежать від зовнішніх факторів таких як природні умови (потреба у розміщенні виробництва біля районів лісозаготівель), державне регулювання цін на сировину (спеціалізована лісова біржа), податкові ставки та ін.

Основою теоретично обґрунтованого та практично доцільного управління доходами є визначення їх структури та розробка системи класифікації. Тільки обґрунтовані та раціонально розроблені групування доходів дають змогу вирішити поставленні менеджерами завдання в ринкових умовах господарювання.

Так, відповідно до вимог П(С)БО 15 «Дохід», доходи підприємства класифікуються за різними ознаками.

За джерелом надходження розрізняють доходи:

- а) від реалізації продукції, товарів, інших активів, придбаних з метою продажу;
- б) від надання послуг;

в) від використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, результатом якого є отримання процентів, дивідендів, роялті.

Залежно від виду діяльності розрізняють доходи від:

- а) звичайної діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної);
- б) надзвичайної діяльності

Доходи операційної діяльності поділяються на доходи основної діяльності та інші операційні доходи [6].

Згідно ст.135 ПКУ усі доходи підприємства класифікують за двома великими групами:

- 1) доходи, пов'язані з реалізацією товарів (робіт, послуг) як власного виробництва, так і раніше придбаних. ПКУ називає такі доходи - операційними;
- 2) позареалізаційні доходи. [7]

Отже, класифікація доходів повинна відображати доходи основної діяльності деревообробних підприємств у абсолютній достовірності, оскільки лише тоді облікова інформація і складена на її основі звітність будуть надійною базою для аналізу, управління та планування.

Складність організаційної структури та велика кількість господарських операцій які здійснюються на сучасних деревообробних підприємствах вимагають пошук гнучких систем управління. Тому виникає необхідність групування доходів за місцями виникнення та сферами відповідальності.

Необхідність ведення обліку за місцями їх виникнення обумовлюється галузевою специфікою деревообробних підприємств: пиловочник, обрізні та необрізні дошки, відходи (стружка, тирса, горбилі, рейки та ін.) є закінченим циклом виробництва і можуть частково реалізовуватись зовнішнім споживачам, оскільки на ринку існує попит.

Отже, для деревообробних підприємств можна виділити кілька місць виникнення доходів. В основі такого поділу слід перш за все необхідно враховувати економічний

зміст доходу: від реалізації продукції та реалізації послуг. У подальшому доцільно визначати місця виникнення доходів за видами продукції, орієнтуючись на стадії їх готовності. Залежно від потреб і цілей менеджменту можна виділяти місця виникнення доходу готової продукції за асортиментом.

Вважаємо, що місця виникнення доходів мусять відповідати сферам відповідальності, що дозволить створити кілька замкнутих сегментів відповідальності з визначенням результату їх діяльності. Відповідна організація обліку в межах цих сегментів дасть можливість на деревообробних підприємствах розраховувати розмір отриманих прибутків від окремих напрямків діяльності.

Враховуючи особливості деревообробних підприємств за усіма стадіями технологічного процесу, ведення обліку за місцями виникнення та сферами відповідальності дозволить отримувати достовірну інформацію про формування доходів за окремими об'єктами обліку, здійснювати контроль на кожній ділянці системи «витрати-випуск-результат» з метою виявлення слабких ланок і розвитку найефективнішого виробництва.

Література

1. *Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т.1/Редкол.: С.В.Мочерний (відп.ред.) та ін. - К.:ВЦ «Академія»,2000. – 864с.*
2. *Пушкар М.С. Фінансовий облік.: підруч. /М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-блани, 2002. – 628с.*
3. *Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. /В.В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000, - 578с.*
4. *Пушкар Р.М. Менеджмент: теорія та практика: підруч. – 3-тє вид., перероб. і доп. /Р.М.Пушкар, Н.П.Тарнавська. – Тернопіль: Карт-блани, 2005. – 486с.*
5. *Дерій В.А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 272с.*
6. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв.наказом Міністерства фінансів України №290 від 29.11.1999р.*
7. *Податковий кодекс України від 2 грудня 2010р. №2755-VI*